

Škola likovnih umjetnosti
Split

Esej na državnoj maturi

pripremile:
Marica Butina, prof. hrvatskog jezika
Ivana Jurić, prof. hrvatskog jezika
Vanja Škrobica, dipl. knjižničarka

Što je esej?

Književnoznanstvena vrsta u kojoj se znanstveno izlaganje nekog životnog ili spoznajnog pitanja obrađuje književno-umjetničkim stilom i postupcima.

Uobičajen je i hrvatski naziv *ogled*.

Vrste eseja

(ima ih više vrsta, ali generalno ih dijelimo na):

- ▶ Znanstveni
- ▶ Školski – u njemu je važno odgovoriti na neka pitanja i pri tom iskazati vlastito znanje i vještina pisanja o nekoj temi, problemu

Što je esej na državnoj maturi?

Esej na državnoj maturi razlikuje se od uobičajenog eseja.

Esejist

- sam bira temu
- nije ograničen vremenom
- nije ograničen brojem riječi

Učeniku

- Tema je zadana
- Ograničeno mu je vrijeme za pisanje
- Ograničen je broj riječi

Prebrojavanje riječi

- ▶ Esej je vrsta ispita i njega treba vježbati
- ▶ Da bismo dobili potreban broj riječi, piše se na pomoćnim papirima (koncept), na njemu tekst skraćujete ili širite.
- ▶ Riječi treba prebrojiti tek na kraju pisanja koncepta. Tek tada se može prepisati uredno na papir koji se ocjenjuje.

Što se ocjenjuje u školskom eseju?

- ▶ Vaše razumijevanje teksta i koliko ste uspješno napravili strukturu eseja (uvodni dio, razredbeni djelovi i zaključak)
- ▶ Ukoliko ste uspješno prepoznali o kojem se tipu predloženog teksta radi (odnosno ulomku, pjesmi i sl.)
- ▶ Ako ste opisali problematizaciju prema smjernicama
- ▶ Ako ste pravilno uporabili hrvatski jezik, pravopis, gramatiku
- ▶ Vaše pismeno izražavanje i stil pisanja
- ▶ Ako ste svoje tvrdnje (stavove, mišljenja) potkrijepili citatima ili parafrazama

... A da biste to mogli:

- ▶ Prepoznajte ključne sadržajne podatke i strukturu
- ▶ Opišite problem prema smjernicama tekstova
- ▶ Navedene tvrdnje potkrijepite citatom ili parafrazirajte (prepričajte neki izvor)
- ▶ Izrazite vlastite stavove i mišljenje

Ispit iz hrvatskog jezika: niža i viša razina

školski esej je ograničene duljine:

- ▶ za osnovnu/nižu razinu treba napisati od 500 do 700,
- ▶ za višu razinu od 600 do 800 riječi

Esej se piše na temelju ponuđenoga teksta (tekstova) ili likovnoga priloga.

Vrste školskih eseja

- ▶ Interpretativni
- ▶ Raspravljački
- ▶ Usporedno – raščlambeni

Interpretativni esej

1/2

- ▶ Polako i pozorno pročitaj tekst
- ▶ Možeš odrediti na rubu dijelove (uvodni odlomak, razradbene odlomke, zaključak)
- ▶ Smjesti zadani ulomak u konkretno djelo, odredi vrstu djela, njegovog autora i razdoblje u kojem je nastalo
- ▶ Odredi tematiku ulomka i djela
- ▶ Objasni problematiku ulomka, glavni konflikt među likovima i odredi ideju ulomka,
- ▶ Objasni odnose među likovima u ulomku

Interpretativni esej

1/2

- ▶ **Korisni izrazi za interpretaciju poezije:** analiza, dijalekt, govor, interpretacija, lirika, motiv, kontekst, oblik, pjesnički jezik, rima, sinteza, strofa, tema, stih, znak, ritam, književni pravac...
- ▶ **Korisni izrazi za interpretaciju epike:** analiza, digresija, izraz, kontekst, lik, motivacija, fabula, događaj, epizoda, naracija, sadržaj, tema, žanr, monolog, karakterizacija likova, epizoda, dijalog...
- ▶ **Korisni izrazi za interpretaciju drame:** analiza, dijalog, ekspozicija, komedija, tragedija, motiv, sukob, monolog, tema, karakter
- ▶ **Korisni izrazi za interpretaciju diskurzivnih oblika teksta:** analiza, autor, funkcija, diskurs, kontekst, oblik, motiv, tema, značenje, kompozicija, jezik,

Raspravljački esej

1/2

- ▶ Pročitajte pažljivo tekst
- ▶ Na rubu stranice odredite strukturu eseja: uvod, razradbene odlomke i zaključak
- ▶ Izvucite glavni stav, mišljenje autora
- ▶ Odredite vrijeme nastanka teksta i društveno – političku situaciju
- ▶ Iznesite svoj stav koji može biti isti ili različiti od autorovog
- ▶ Svoj stav argumentirajte citatima, činjenicama
- ▶ Budite kritični, objektivni, ali i subjektivni kad je potrebno

Raspravljački esej

2/2

- ▶ Korisni izrazi uz raspravljački esej:
argument,
dokaz,
osobni stav,
propitkivanje,
pozadina,
suprotstavljanje,
konotacija,
rasprava,
zaključivanje

Usporedno – raščlambeni esej 1/2

- ▶ Pažljivo pročitajte zadani tekst
- ▶ Odredite jesu li autori bili suvremenici
- ▶ Odredite njihov utjecaj i opišite vrijeme kad su stvarali
- ▶ Odredite forme djela koje uspoređujete
- ▶ Odredite motive djela
- ▶ Odredite sličnosti i razlike djela koje uspoređujete

Usporedno – raščlambeni esej 2/2

- ▶ Korisni izrazi uz usporedno – raščlambeni tip eseja:
dokazivanje,
izvođenje,
postupno,
različitost,
sličnost,
suprotstavljanje,
veze,
zaključak...

Pisanje eseja (savjeti)

- ▶ Kompozicija – struktura eseja: uvodni dio, razredbeni djelovi, zaključni dio. U tekstu odredite ključne riječi ili pojmove
- ▶ Napravite natuknice (bilješke) i svrstajte ih u skupine:
  - a) *uvodni odlomak – postavlja temu eseja*
  - b) *razredbeni odlomci – glavni dio eseja*
  - c) *povežite natuknice tako da iz jedne natuknice proizlazi druga*
  - d) *Napišite zaključak na temelju natuknica*
- ▶ Koristite citate
- ▶ Ako naslov nije zadan, smislite ga sami i on neka bude izvučena misao iz teksta vašeg eseja

Pisanje eseja (savjeti)

- ▶ Da biste napisali točno ono što se od vas traži, držite se smjernica za pisanje
- ▶ Najprije odgovorite na ona pitanja na koja znate odgovor
- ▶ Odgovorite samo na ono što vas se pita, a ne na neka druga pitanja
- ▶ Važno je (ako treba) više puta s razumijevanjem pročitati tekst.

Još savjeta i preporuka...

- ▶ Ne smijete promašiti temu
- ▶ Ne smijete pisati nečitko
- ▶ Ne smijete pisati velikim tiskanim slovima
- ▶ Ne smijete biti nepristojni u izražavanju
- ▶ Ne smijete pisati poruke ocjenjivačima
- ▶ Ne smijete crtati ili oslikavati papir na kojem pišete

Još savjeta i preporuka...

- ▶ Ne smijete križati ili prepravljati tekst na papiru koji se ocjenjuje
- ▶ Pišite u odlomcima i svaki odlomak odvojite, uvucite tekst 1-2 cm.
- ▶ Ne lupetajte i ne pišite prazne fraze
- ▶ Izradite natuknice

1. Prvi odlomak eseja-uvod 1/2

- ▶ **Uvod mora odgovoriti na ova pitanja:**
- ▶ a) Čime se ovaj esej bavi (i – ako autor želi – čime se ne bavi),
- ▶ b) Što je glavni argument u ovom eseju?
- ▶ c) Koja je struktura eseja? Koliko ima "sekcija" i o čemu se radi u svakoj od njih.

1. Prvi odlomak eseja-uvod 1/2

- ▶ Treba sadržavati 4-5 rečenica
- ▶ U njemu odmah odgovorite na postavljena pitanja
  - ▶ Korisne početne fraze:
“*U ovome eseju namjeravam...*”
“*U ovome će se eseju rapravljati...*”
“*U ovome ću se eseju usredotočiti na...*”
“*Cilj ovoga eseja je...*”

- ▶ Učenik koji želi najvišu ocjenu, treba odgovoriti – i to inicijalno već u uvodu – i na ovo pitanje:

Koliko je argument izведен u ovom eseju različit – i zašto je uvjerljiviji – od argumenata koje su već izložili drugi autori koji su pisali o toj ili sličnoj temi. Najbolji su oni eseji koji idu korak dalje od onoga što je već poznato, i time doprinose svijetu znanja i ideja, provocirajući intelektualnu živost u nama.

Primjer

- ▶ U slučaju da se odlučite za ovaj hrabar korak, u četvrtoj rečenici uvoda možete reći, recimo:

"Iako autor XY u svom djelu Tom i Tom tvrdi da je Richard Nixon bio najlošiji američki predsjednik u 20. stoljeću, ja mislim da ipak treba uzeti u obzir I činjenice A, B i C, pa će zbog toga zaključiti da je Nixon ipak bio nešto uspješniji nego što se obično misli".

2. Razradbeni dio – središnji dio

- ▶ To je najduži dio eseja
- ▶ Može se sastojati od nekoliko djelova
- ▶ Svaki odlomak ima neku ključnu riječ
- ▶ Treba napraviti poveznice: "Zapravo...", "Zbog toga...", "Naime...", "Štoviše, postoji mogućnost drugačijeg...", "Bez obzira na...", "Uzimajući u obzir...".

3. Zaključni dio 1/2

- ▶ Jednako je važan kao i početni dio
- ▶ Dok uvodni dio stvara prvi dojam o vašem eseju, završni bi se trebao vratiti na početak i stvoriti završni, zaključni dio
- ▶ Funkcija zaključnog dijela je da zaokruži smisao cijelog eseja.
Zaključnim dijelom donosimo neki sud, njime vrednujemo sve što smo naveli.

3. Zaključni dio 2/2

- ▶ U njemu navedite neku novu misao nad kojom će se ocjenjivač moći zamisliti.
- ▶ Korisne fraze: “*Konačno...*”, “*Kao što sam napisao...*”, “*Zbog toga je...*”, “*S obzirom na navedeno...*”, “*Može se zaključiti da...*”.

Odličan esej je onaj koji:

- ▶ Predstavlja jasan argument – i to jedan, a ne više njih; Taj argument povezuje s literaturom citiranjem, navođenjem izvora, korektnim označavanjem fusnota i sl;
- ▶ Jasno kaže čime se točno esej bavi; ne okoliša I ne skače s teme na temu, zaobilazeći stvarno esejsko pitanje;
- ▶ Pokaže sposobnost učenika da:
  - ▶ a) bude kritičan prema drugim mogućim argumentima (onima s kojima se ne slaže) ili
  - ▶ b) da predstavi neki dodatak argumentu s kojim se u načelu slaže, ali misli da drugi autori koji su pisali o istoj temi, nisu dosad "vidjeli"

Izvori

- ▶ Piskač, Davor: Kako napisati esej na državnoj maturi, Alfa, Zagreb, 2009.
- ▶ Biti, Vladimir: O strukturi pripovijednog teksta, SNL, Zagreb, 1987.
- ▶ Solar, Milivoj: Književni leksikon, Matica hrvatska, Zagreb, 2007.
- ▶ <http://drzvnamatura.skole.hr/ucenje/esej>